

BF

Bondeföretagaren

2026

*"Landsbygden är en
central del av Finlands
hållbara framtid"*
S.16

Framtidens yrke

Beredskap

Energilösningar

Landsbygd

Generationsväxlingar

ProAgria
Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap

FHS

Nylands
Svenska
Lantbrukssällskap

Ålands
Hushållnings
sällskap

FINLANDS SVENSKA 4H

ProAgria
Svenska lantbrukssällskapens
förbund

Svenskfinlands Byar

Pott: Vi är mera än producenter

Vi verkar i en tid där förändringstakten är hög. Stöd villkor justeras, marknader svänger snabbt, klimatet påverkar produktionen och teknikutvecklingen öppnar nya möjligheter. Men med det kommer också nya risker och då blir förmågan till analys avgörande. Vart är vi på väg, och hur positionerar vi oss?

Det räcker inte längre att vara duktig på att bruka jorden. Den moderna bondeföretagaren förväntas samtidigt vara ekonom, strateg, teknikanvändare och omvärldsanalytiker. Så kan man beskriva realiteterna idag.

Samtidigt talar vi för lite om vad detta gör med människan bakom allt. Själva bondeföretagaren.

Kriser är inte längre ett undantagstillstånd, numera är de en del av vardagen. De kan vara globala eller lokala, slå mot marknaden eller direkt mot gården. Det har det senaste årets händelser i om-

världen visat. I den pressen blir det lätt att arbeta mer, att försöka lösa osäkerheten med ännu fler arbetstimmar. När gränsen mellan arbete och fritid suddas

"Kriser är inte längre ett undantagstillstånd, numera är de en del av vardagen."

ut försvinner också utrymmet för återhämtning.

Här blir vår förmåga till resiliens avgörande. Förmågan att stanna upp, att lyfta blicken och känna: "det här klarar jag." För det är ingen självklarhet när räkningsarna hopar sig och mjölkpriset sjunker. Ändå är det just då den förmågan behövs som mest. Att ha något utanför arbetet, en hobby, ett sammanhang – det är en investering i egen balans.

Och mitt i allt detta finns nästa generation. Vill vi ha unga jordbrukare måste vi erbjuda mer än stöd. Vi måste erbjuda en framtid som går att tro på, där det finns utrymme att vara företagare, fatta egna beslut och utvecklas. Här spelar också våra egna val roll. Än har vi möjligheten att påverka vilka jordbruksorganisationer som verkar på svenska i Finland. Det är en fråga om inflytande, men också om framtidstro för landsbygden.

Och organisationer som FS4H visar vad som är möjligt. De ger unga en väg in, ansvar och erfarenhet. De skapar en grund för det som ska ta vid. Det samma

gäller vår landsbygdsutveckling som stöder framtiden.

Så vad är då en bondeföretagare idag? Svaret är mångfacetterat. Det är inte bara en producent. Det är en beslutsfattare i ett komplext system och en människa som måste hålla, inte bara prestera. En företagare som bär ansvar för marken, företaget och kommande generationer.

Det är en krävande roll. Men också en av de viktigaste vi har.

Bondeföretagaren, den svenskspråkiga rådgivningens gemensamma tidning

Ansvarig utgivare:
Svenska Lantbrukssällskapets
Förbund, VD Anna Bertills

I samarbete med:
ProAgria Lantbrukssällskapet
Nylands Svenska Lantbrukssällskap
Finska Hushållningssällskapet
Ålands Hushållningssällskap
Finlands Svenska 4H
Svenskfinlands Byar

Pärmfoto:
Stefan Westergård,
ProAgria Lantbrukssällskapet

Tryck:
Botniaprint (2026)

Annonsförsäljning:
CJ-center

Kontakt:
www.slf.fi
info@slf.fi

DEN FINLANDSSVENSKA

20 **LANDSBYGDS-RIKSDAGEN** 26

NYLAND

RASEBORG 2-3.10.2026

Den Finlandssvenska Landsbygdsriksdagen 2026 bjuder på två inspirerande dagar med fokus på kultur, identitet och livskraftiga landsbygder. Möt engagerade aktörer, knyt kontakter och delta i diskussioner!

landsbygdsriksdagen.fi

anmäl dig här:

Förmågan att våga tro lite extra kan vara avgörande!

"Jag ska ha djur när jag blir stor, en gård också", säger min tioåring efter ett gårdsbesök via Fs4Hs matskola.

Jag hejdar mig först från att svara att det blir svårt eftersom vi inte har någon gård att lämna vidare. Ingen generationsväxling att luta sig tillbaka på. Men en sekund senare kommer vi överens om något annat: hon ska utbilda sig, jobba ihop det hela och spara. Och en dag ska också hon få uppleva sin dröm: en gård med hästar och kor.

"Om framtidens jordbruk ska bli både hållbart och lönsamt måste jordbrukaren känna tillit till systemen."

I all den barnsliga charm som en tioåring besitter finns också ett allvar. Drömmar som ännu är helt fria från cynism och begränsningar. Det ska vi ta vara på. För det är just där allt börjar – i framtidstron. I känslan av att något faktiskt är möjligt.

Det sägs ofta att framtidens jordbruk kommer att avgöras av teknik. Och visst pågår det AI-diskussioner överallt just nu, med all rätt. Men sanningen är kanske mer mänsklig än så. Framtiden avgörs slutligen av om människor vågar tro på landsbygden, på utbildningen och på forskningens förmåga att skapa hopp där andra ser problem.

För den unga människa som funderar på att utbilda sig inom lantbruk, teknik eller bioekonomi

spelar det stor roll att se att näringen utvecklas. Att jordbruk inte längre enbart handlar om tunga maskiner och pressade marginaler, utan också om innovation, dataanalys och hållbara affärsmodeller. När utbildning kopplas samman med verkliga testmiljöer blir kunskapen konkret. Unga får inte bara läsa om framtiden utan de får vara med och bygga den.

Alltför ofta stannar innovationer i rapporter eller pilotprojekt. Men i verkliga testbäddar kan teknikföretag, forskare och lantbrukare arbeta sida vid sida. Sensorer testas i riktig jord. Drönarbilder jämförs med verkliga skördar. Robotar får möta våra väderförhållanden istället för laboriemiljöer.

Och kanske är det just landsbygden som mest behöver denna typ av framtidsprojekt. För många mindre orter handlar frågan inte bara om matproduktion, utan om möjligheten att fortsätta leva och arbeta där man hör hemma. När avancerad teknik, forskning och utbildning etableras utanför de större städernas kontor skapas också nya arbetstillfällen, nya kompetenser och nya skäl för unga att stanna kvar eller flytta tillbaka.

För om framtidens jordbruk ska bli både hållbart och lönsamt måste jordbrukaren känna tillit till systemen. Data får inte bli något som flyttar makten bort från gårdarna. Tvärtom borde den starka bondens möjligheter att fatta bättre beslut: för ekonomin, miljön och nästa generation.

I en tid då debatten om landsbygden ofta fastnar i nedläggningar och avstånd behövs fler berättelser om möjligheter. Om stude-

rande som ser att hållbarhet inte är ett separat ämne, utan något som integreras i själva jordbrukaryrket. Om företag som vågar investera långsiktigt. Om människor som väljer att tro lite extra på det som ännu inte är färdigt.

Det är lätt att tala om innovation som något som sker i storstädernas teknikkuster. Men framtidens viktigaste innovationer kan mycket väl växa fram på en åker i Kristinestad. Eller i ett klassrum där någon för första gången inser att jordbruk också handlar om programmering, miljöteknik och entreprenörskap.

Kanske är det också där vi behöver börja prata mer om mod. Inte det stora, dramatiska modet, utan det vardagliga. Modet att investera trots osäkerhet. Modet att utbilda sig till en bransch som ofta beskrivs genom sina problem. Modet att stanna kvar på landsbygden när så mycket annat lockar bort. Och för min del modet att som vuxen inte släcka barns drömmar med en påstådd

realism.

För ibland är framtidstro inget annat än människor som vågar tro lite extra på en plats, på ett yrke och på varandra.

"För den unga människa som funderar på att utbilda sig inom lantbruk, teknik eller bioekonomi spelar det stor roll att se att näringen utvecklas."

Och kanske är det där framtiden faktiskt börjar. Inte i tekniken i sig, utan i människors vilja att använda den för att utveckla det som bär oss alla framåt.

Och hur det går för Smillas drömmar om hästar och kor och egen gård? Det får vi återkomma till om några år.

SOMMARDÄCK!

Även traktordäck!

MICHELIN **GOODYEAR** **Continental**

YOKOHAMA

ESSPART

LEIF RÅDMANS
ESSEVÄGEN 312, 68820 ESSE

GSM 050-562 2491
GSM 040-703 9164
VÄLKOMMEN!

Lundström: Norrkulla Gård är vårt paradis

Text & foto: Anna Bertills, SLF

På Norrkulla Gård ute på landsbygden bor Wilhelm "Wille" Lundström tillsammans med sin fru och parets tre hundar. Här har livet alltid kretsat kring jordbruk, även om vägen inte var helt självklar.

– Sedan jag var liten har det varit ett naturligt beslut, men under tonåren var jag inte lika säker längre, berättar Wille Lundström.

Efter studier till datanom och några år inom IT-branschen ändrades prioriteringen.

– Jag insåg att jag vill bli jordbrukare och inte sitta i kontorsmiljö längre.

Det är bråda tider som bäst. I år kom våren tidigare än vanligt samtidigt som nederbörden har varit mindre än normalt.

– Våren har börjat lite "si som så", säger Wille.

Under den här tiden av säsongen inleds dagarna tidigt och slutar sent.

– Under dagarna håller vi på med vårsådden, turistgrupper och våra hästar.

"Familjen Lundströms rekommenderar också att delta i generationsväxlingskurser och att ta hjälp av rådgivare."

För oss betyder det i praktiken att vi krattar löv, planterar blommor, vattnar, städar och förbereder för de grupper som besöker oss. För vårbrukets del handlar det om att jobba med maskinerna, harva och så frö. Dessutom expanderar vi vårt hästpensionat, säger Wille.

En generationsväxling i god tid

För hans far Gösta Lundström har målet länge varit att gården ska leva vidare inom familjen. Samtidigt ville de aldrig pressa barnen till att ta över.

– De har fått leva sina egna liv och fundera själva över framtiden. Därför är vi väldigt glada över att det faktiskt blev en ge-

nerationsväxling, berättar Gösta Lundström.

Processen inleddes i god tid. Redan ett år innan själva generationsskiftet började familjen planera och diskutera framtiden.

NSL:s direktör Axel Falck blev ett viktigt stöd under processen.

– Han hjälpte till väldigt mycket med hela generationsväxlingen, säger Wille.

Familjen Lundströms rekommenderar också att delta i generationsväxlingskurser och att ta hjälp av rådgivare.

– När generationsskifte börjar bli aktuellt ska man i god tid gå på kurserna som ordnas, ta reda på fakta och diskutera tillsammans med alla som är inblandade.

Rådgivningen via lantbruks-sällskapen lyfts fram som särskilt värdefull.

– Man ska använda sig av den hjälp som finns. Där får man dessutom utnyttja Råd 2030.

Hjälp och stöd behövs

En viktig del av generationsväxlingen har varit kommunikationen mellan generationerna.

– Det är bra att ha en öppen och god kommunikation med den man tar över gården från, säger Wille.

Föräldrarna ser också stora fördelar med att genomföra generationsskiftet medan man fort-

Wilhelm "Wille Lundström" driver Norrkulla gård tillsammans med sin fru.

farande är i god arbetsför ålder.

– På det här sättet kan jag fortfarande hjälpa till här i början av Willes karriär.

Deras främsta råd till andra är tydligt:

– Börja i god tid och sök hjälp om det behövs. Och man ska inte vara rädd för att göra det heller.

Ett jordbruk i ständig förändring

Wille Lundström ser att gårdens verksamhet svarar på de förändringar som sker omkring.

– Just nu då vi lever i en tid av accelererande klimatförändring, osäkra marknader och förändrat jordbruk, skulle jag beskriva Norrkulla gård som en mångsidig ekologisk gård som fokuserar på resiliens, framtida möjligheter och hållbarhet.

”Turistsäsongen pågår från slutet av april till början av oktober och omfattar omkring 40 grupper per år.”

Samtidigt beskriver Wille hur dagens jordbruk präglas av ökad byråkrati och ekonomiska utmaningar.

– Det är mycket mer pappersarbete än tidigare och det kommer hela tiden nya ändringar väldigt snabbt.

Han jämför utvecklingen med tiden inom IT-branschen.

– När jag jobbade inom IT ändrade allt konstant och man måste hela tiden vara på sin vakt. Nu känns jordbruket nästan likadant. Och ekonomin är den största utmaningen.

– Alla gårdar kämpar med ekonomin idag. Man måste stå på flera ben, det går inte längre att livnära sig enbart på växtodling.

Passionen för arbetet driver Wille Lundström.

– Så länge man tycker om det man gör är det positivt. För mig är det här vårt paradiset.

Turismen blev ett andra ben

Ett av gårdens viktigaste komplement till jordbruket är turismen, som funnits på gården sedan Wille var barn.

– Jag minns kryssningsgrupper som kom hit redan när jag var liten.

Idag har verksamheten vuxit betydligt. Turistsäsongen pågår från slutet av april till början av oktober och omfattar omkring 40 grupper per år.

Besökarna får höra om gårdens historia, ekologiska odling och vardagen som bonde i Finland.

– Vi visar dem runt och så tar vi kaffe tillsammans. Sedan får de fråga precis vad de vill om livet på landsbygden. Kombination fungerar mycket bra för oss och

Wille och hans far Gösta Lundström är nöjda med processen kring generationsväxlingen.

vi skulle bra kunna ta emot flera grupper, det är kul att få den här variationen i vardagen och det skapar mera liv på gården.

Många av gästerna kommer från USA och flera har själva vuxit upp på gårdar.

– De tycker det är roligt att se att unga människor fortfarande tar över gårdar här. De har liknande utmaningar där – att allt fler gårdar säljs till större bolag.

För Wille handlar generationsväxlingen om mycket mer än ett yrke.

– Att respektera gården är det viktigaste för mig. Att gården fortsätter utvecklas inom familjen gör mig faktiskt glad, säger Wille.

KMarket
SANDSTRÖM

Impregnerat 28x95 grönt: 1,65 €/m	
Impregnerat 28x120 grönt: 1,95 €/m	
Impregnerat 48x98 grönt: 2,85 €/m	
Impregnerat 48x123 grönt: 3,69 €/m	
Impregnerat 48x148 grönt: 4,39 €/m	
Vinha 11,7l : 125	
Valtti Wood Oil 7,2l : 69 €	
Trädgårdsmylla 40 l : 4 st 10 €	

Offertförfrågningar: Robin.frisk@k-market.com

Petalaxvägen 21, 66240 Petolahti 06-3471200

Den finländska matsäkerheten börjar på gården

Text & foto: Stefan Westergård, ProAgria Lantbrukssällskapet

Det moderna samhället är beroende av fungerande livsmedelskedjor. Men hur robust är egentligen vår matförsörjning om en större störning inträffar? För många jordbrukare är svaret tydligt: dagens system är betydligt mer sårbart än vad många inser.

– Absolut, i högsta grad, säger Meira-Pia Lohiluoma, direktör vid ProAgria Lantbrukssällskapet när frågan kommer upp om livsmedelskedjornas sårbarhet. Som en del av sitt jobb arbetar Lohiluoma med beredskap inom lantbrukssektorn.

Hon beskriver hur problemen börjar långt innan maten når butikshyllan. Redan i produktionen finns kritiska beroenden: utsäde, gödsel, förpackningsmaterial, växtskyddsmedel, reservdelar, plast, energi och vatten. Allt måste fungera för att maten ska kunna produceras.

– Vi är beroende av att logistiken fungerar när det är många importvaror som är viktiga för produktionen. Hur levererar vi livsmedel åt konsumenterna om det blir större störningar i systemet?

Bränslet håller i gång jordbruket

En av de mest akuta frågorna för lantbruket är energin. Nästan allt arbete på gården kräver bränsle i någon form – traktorer, transporter, uppvärmning och maskiner.

Problemet är inte bara de höga bränslekostnaderna i sig, utan att jordbrukarna sällan kan föra priserna vidare till konsumenten när produktionskostnaderna skenar iväg.

– Om t.ex. komponentkostnaderna för en mobiltelefon stiger i pris ser vi ganska fort en höjning i butikspriset, alltså att tillverkaren får det tillbaka i högre priser. Men jordbrukaren lyckas inte med det – matkostnaderna är känsligare

för höjningar.

Det gör lantbruket extra utsatt. Om produktionskostnaderna skenar riskerar produktionen att minska eftersom producenten många gånger betalar tilläggskostnaden, trots att behovet av en stabil matproduktion är större än någonsin.

Norden är mer beroende av varandra än vi tror

Finland lyfts ofta fram som ett land med god självförsörjningsgrad, men bilden förändras när man ser på kartan ur ett beredskapsperspektiv.

– Vi är 100 procent beroende av Sverige, Norge och Danmark för att slippa ut från Östersjön med import och export, vi ska genom dessa länder oberoende läget.

Logistik, transporter och kunskapsutbyte gör att de nordiska länderna är tätt sammanlänkade. Samtidigt har Finland länge haft en annan syn på beredskap än sina grannländer.

– I Finland har vi system och planer för hur matproduktionen skall fortlöpa under större krissituationer. Sverige och Norge bygger nu upp mycket av detta och ser på Finland som modell.

Skillnaden handlar inte bara om strukturer, utan också om kultur och attityd.

– Beredskap finns i blodet hos oss. Men beredskap är samarbete – regionalt, nationellt och nordiskt.

”Beredskap är samarbete”

En återkommande tanke genom intervjun är att ingen aktör klarar sig ensam. Varken myndigheter, rådgivning eller enskilda gårdar kan bygga motståndskraft på egen hand.

I Finland lyfts samarbetet mellan organisationer fram som en styrka.

– Vi kan inte planera landets matförsörjning utan att involvera jordbrukaren, den som gör jobbet.

Meira-Pia betonar att beredskap inte är en skrivbordsprodukt, utan något som måste fungera praktiskt ute på gårdarna.

Mångfacetterad hotbild

Synen på hot har förändrats snabbt de senaste åren. Beredskapsbegreppet har breddats till att omfatta många slags störningar.

– Det är vattenförsörjning, cybersäkerhet, elförsörjning, bio-

logiska hot och hela produktionsnätverkets sårbarhet överlag.

Moderna gårdar är beroende av digital teknik, automatiserade system och stabil infrastruktur. Ett avbrott kan snabbt få stora konsekvenser för produktionen.

”Meira-Pia betonar att beredskap inte är en skrivbordsprodukt, utan något som måste fungera praktiskt ute på gårdarna.”

Därför handlar god beredskap om att minska störningarnas påverkan på den operativa verksamheten – och om att kunna återhämta sig snabbt, både ekonomiskt och mentalt.

Vatten – den mest kritiska resursen

Vattnet blir en kritisk resurs för jordbruket, särskilt för djurgårdar. Djur, människor, mjölkrobotar, utfodring och rengöring förutsätter kontinuerlig vattentillgång.

– Om vattnet tar slut så blir det knepigt... det är såna volymer som används.

El går ofta att lösa temporärt

Meira-Pia anser att det är viktigt att involvera jordbrukarna när det kommer till att planera landets matförsörjning.

med aggregat, men vatten är betydligt svårare att ersätta. Därför uppmanas gårdar att tänka igenom vad som händer redan om vattenförsörjningen bryts under ett enda dygn.

– Man kan bära eller pumpa vatten åt djuren. Men att hålla mjölkrobotarna i gång och få rent vatten till dem är en annan sak.

Även om vattenfrågan behandlats på många husdjursgårdar så ser hon också behov av att lära mellan olika branscher, exempelvis från växthusproduktion och andra sektorer där vattenhanteringen redan är högt prioriterad.

”Ansaret är vårt eget”

En av intervjuens tydligaste slutsatser handlar om det egna ansvaret.

– Det är du själv som är ansvarig för din beredskap och din återhämtning. På det sättet ska man aldrig luta sig tillbaka och tänka att någon kommer och hjälper till.

Vid större samhällsstörningar kommer myndigheterna att prioritera sjukvård, skolor och människors säkerhet. Jordbruket måste därför vara så självbärande som möjligt.

Det betyder inte att varje gård måste kunna hantera allt ensam, men att man behöver ha tänkt igenom olika scenarier på förhand.

– Det hjälper redan att man gått igenom sakerna i huvudet. Då fastnar man inte i chocktillstånd.

Intresset för beredskap växer

För bara några år sedan upplevdes beredskapsfrågor av många som överdrivna eller onödiga. I dag ser situationen annorlunda ut. Intresset för workshoppar, utbildningar och praktiska diskussioner kring beredskap har ökat tydligt.

Särskilt frågor kring vattenförsörjning, reservkraft, cybersäker-

”En av de mest akuta frågorna för lantbruket är energin.”

het och gårdens operativa funktioner väcker stort engagemang bland jordbrukare. Många vill diskutera konkreta lösningar och lära av andra gårdar och branscher.

– Målsättningen är att vi erbjuder en möjlighet att diskutera de här temana och förbättra företagets verksamhet.

Även beredskapsguider och annat material har blivit viktiga verktyg för att hjälpa gårdar att

identifiera risker och fundera på vilka åtgärder som behövs på den egna gården.

Rådgivningen har en viktig roll

Beredskap handlar i grunden om att stärka gårdens vardagliga verksamhet. Därför blir också rådgivning en naturlig del av arbetet.

– Allt är egentligen beredskap – stödansökningar, odlingsplanering... allt handlar om att stärka verksamheten.

Som rådgivningsorganisation kan vi hjälpa till med att identifiera risker, diskutera lösningar och stöda gårdar i att bygga upp en mer robust verksamhet. Det kan handla om allt från vattenförsörjning och energilösningar till planering, dokumentation och praktiska beredskapsrutiner.

Ingen gård behöver fundera ensam. Genom rådgivning, workshoppar, guider och erfarenhetsutbyte kan beredskap bli något konkret och genomförbart – steg för steg.

För ytterst handlar det om något enkelt men avgörande:

– Jag vill nog ha mat på bordet i krisituationer.

Och ytterst handlar det inte bara om öppna butiksdörrar.

– Ärtsoppsburkarna tar slut – särskilt om ingen odlar ärter.

Meira-Pias beredskapstips

1. Stanna upp och fundera

Ta tid att tänka igenom olika scenarier och delta i utbildningar och workshoppar.

2. Be om hjälp och samarbeta

– ”Du har ingenting ensam.”

3. Gör mentala övningar

Vad händer om elen försvinner? Om vattnet tar slut? Om nätverket ligger nere?

4. Tänk plan B och C

Beredskap handlar inte om en pärm i skrivbordslådan, utan om att verksamheten faktiskt fungerar om något händer.

ProAgria och HVK inleder samarbete kring beredskap på gårdsnivå

Text: Stefan Westergård, ProAgria Lantbrukssällskapet

Försörjningsberedskapscentralen (HVK) och ProAgria inleder ett nytt samarbete för att stärka beredskapen på finländska gårdar och samtidigt fördjupa det nordiska samarbetet kring livsmedelsförsörjning och matsäkerhet.

HVK finansierar ProAgrias nationella utvecklingsprojekt, vars mål är att förbättra gårdarnas beredskap inför olika störningssituationer och säkerställa livsmedelsproduktionens verksamhetsförutsättningar även under exceptionella förhållanden.

Digitala och praktiska beredskapsövningar

Inom projektet utvecklas både digitala och praktiska verktyg för beredskapsövningar anpassade

till gårdsmiljöer. Dessutom tas en utbildningsmodell fram för att stöda arbetet på gårdsnivå. Projektet ska också bidra till ett tätare nordiskt samarbete kring frågor som rör livsmedelsförsörjning och matsäkerhet.

Arbetet bygger vidare på det beredskapsutvecklingsarbete som Lantbrukssällskapet bedrivit sedan 2022. Under de senaste åren har man pilottestat beredskapsövningar på gårdsnivå och samtidigt identifierat behovet av digitala lösningar och ett bredare nationellt införande.

De lösningar och modeller som tas fram inom projektet kommer att implementeras via ProAgrias nationella expertnätverk. Kunskapen som byggs upp inom projektet ska användas både i utvecklingen av den finländska

beredskapen och inom det nordiska samarbetet under helheten Nordic Food Security.

Projektet leds och administreras av ProAgria Lantbrukssällskapet och genomförs i nära samarbete med ProAgrias nationella expertnätverk.

Mer information

Meira-Pia Lohiluoma
ProAgria Lantbrukssällskapet
0505685515

Lantbruksrådgivningen har en central roll i Ålands försörjningsberedskap

Text: Roger Norrgård, SLF

När Nordiska ministerrådet 2022–2023 gjorde en jämförelse i självförsörjningsgraden mellan de nordiska öarna var Åland bäst i klassen. Samtidigt tar lantbruksrådgivningen en aktiv roll i att ytterligare förbättra lantbrukens beredskap på Åland.

Eftersom Åland har självstyre och delad lagstiftningsbehörighet ser beredskapen annorlunda ut på Åland jämfört med fastlandet. Där finns civil beredskap, medan militär- och försörjningsberedskap sköts som en del av Finlands beredskap.

– På Åland har vi samrådsdelegationen vars uppgift det är att övervaka och samordna beredskapsplaneringen inför undantagsförhållanden i landskapet, berättar Jenny Enbär, vd på Ålands Hushållningssällskap.

Från samrådsdelegationen har man utsett arbetsgrupper för olika delområden inom beredskapshelheten. Beredskapsarbetsgruppen för livsmedelsförsörjning har representation från bland annat myndigheter, näringsliv, intressegrupper och branschorganisationer.

– Jordbruksrådgivningen har ett finansieringsavtal med landstingsregeringen i vilket det ingår att vi ska jobba med försörjningsberedskap, berättar Enbär.

Ifjol ordnade Hushållningssällskapet bland annat en beredskapskurs för lantbrukare med fokus på cybersäkerhet och vattenförsörjning. Samtidigt gavs allmän info om hur försörjningsberedskapen är organiserad på Åland.

– Intresset var stort. Evenemanget drog över 50 deltagare. Vår målsättning är att vi ska kunna erbjuda fler kurstillfällen och vidareutveckla våra tjänster inom beredskapsfrågor, säger Enbär.

Djurens välbefinnande delvis beredskap

Redan nu hjälper rådgivarna flera gårdar att göra planer för djurens välbefinnande. I den planen ingår redan flera aspekter som samtidigt berör beredskapsfrågor, som till exempel hur man organiserar och tryggar djurens vattenför-

sörjning, mediciner och gårdens elförsörjning.

– Vi borde exempelvis ta tillvara den data som redan finns från dessa gårdar och använda den på ett relevant sätt för att förbättra beredskapen inför olika störningar.

”Det viktigaste för att lantbruket ska rulla är insatsvaror, transporter och bränsle.”

I likhet med till exempel miljö- och klimatfrågor blir också beredskapen en integrerad del i alla rådgivares verktygslåda. Resurser att ha rådgivare som utvecklar nya tjänster och säljer mera tjänster saknas och specifik beredskapsrådgivning är inte aktuellt i dagsläget, utan fungerar genom att alla rådgivare har beredskapsaspekten i bakhuvudet när de ger rådgivning utifrån sitt expertkunnande.

– Samtidigt ser vi att det även på Åland är nedskärningar i finansieringen på kommande och vi behöver få in mera externa medel, särskilt för specialnischad verksamhet. Vi kunde ha en service där man gör till exempel en beredskapsanalys eller hjälper

gårderna med precis de frågor de behöver hjälp med, som en integrerad del i den rådgivning de redan får, säger Enbär.

Försörjningsberedskapen är en central del i samhällets bredare beredskap och från Hushållningssällskapet vill man också uppmuntra till samarbeten. Man deltar redan bland annat med representation i referensgruppen för pågående beredskapssatsningar i projektform med Lokalkraft Leader Åland.

Transporterna sårbara

För Ålands del är fungerande logistikförbindelser av stor betydelse. Spannmålslager, drivmedelslager och annat räknas in i Finlands beredskapslager och om logistiken med fastlandet inte fungerar är resurserna på Åland begränsade.

– Det viktigaste för att lantbruket ska rulla är insatsvaror, transporter och bränsle. Får vi inte tillgång till de grejerna så är vi snabbt ganska illa ute. Borde lagerkapaciteten för olika insatsvaror på Åland förbättras, frågar sig Enbär.

Beroende på årstiden kan också tillgången på personal bli kritisk om de som kommer till Åland under högsäsong inte

Lantbruksrådgivningen utgör en viktig länk mellan myndigheter och gårdarna, anser Jenny Enbär, vd på Ålands Hushållningssällskap.

kan ta sig dit. Samtidigt finns det mycket lokalt på Åland redan. På öarna finns det till exempel eget mejeri, slakteri, packerier samt frys- och kyllager som redan är i drift och snabbt kan ställa om efter behov.

Rådgivningen har kontakten

Myndigheterna har inte det kontaktnät och den snabbhet att agera som krävs när olika kriser uppstår plötsligt. Här har rådgivningen en viktig roll som en länk mellan myndigheterna och lantbruken. Vid en större störningssituation är rådgivarna vana att arbeta både på fasta Åland och ute i skärgården och känner till gårdarna. Åland är ändå litet och alltid kan man känna till någon som har en lösning på den andra gårdens utmaningar.

– Vi på rådgivningen vet var gårdarna finns fysiskt och kan vid behov få ut information. Om det blir riktigt allvarligt har vi dessutom väldigt många hästar på Åland. Ut till lantbruken tar vi oss nog, säger Enbär skämtsamt.

Gemenskap – en grundpelare i vår mentala krisberedskap

Text: Roger Norrgård, SLF

Oavsett om man bor i stad eller på landsbygden är beredskap en aktuell och viktig fråga. När vanliga samhällsfunktioner störs är den lokala gemenskapen ofta en av våra viktigaste resurser.

I Finlands säkerhetsstrategi för samhället lyfts mental kriställighet fram som en av sju vitala samhällsfunktioner för Finlands övergripande säkerhet. Centralt i strategin är att de individer som utgör vårt samhälle är de som med sin verksamhet bidrar till vår säkerhet och trygghet.

Mental krisberedskap är kärnan i arbetet med att stärka lokal-samhällets, eller byns, beredskap. En fungerande social gemenskap, att vi tar hand om våra vänner, grannar och främlingar i behov av hjälp, är en av grundpelarna i vår mentala kriställighet eller resiliens. När vårt samhälle upplever en störningssituation är det i första hand i den lokala gemenskapen som människor söker gemenskap och trygghet.

Med lokalt beredskapsarbete ute i Finlands byar har en saknad länk mellan den individuella beredskapen i hemmet och myndigheters beredskap hittats. Det är i byn som det finns viktig lokalkännedom om just det egna samhällets sårbarheter och styrkor. Denna kunskap är viktig när man vill kunna erbjuda rätt hjälp till rätt platser.

Beredskapsarbetet i byarna går snabbt framåt. Nationellt har Finlands Byars projekt Kylävara tagit fram modeller för hur man kan jobba med byns beredskap och samtidigt pågår det många lokala projekt som hjälper aktiva invånare ta tag i beredskapsfrågor.

”Alla kan med sitt eget samhällsengagemang bidra till att den mentala kriställigheten stärks.”

Byns beredskapsarbete görs på invånarnas initiativ. Det är de som bäst känner till vilka sårbarheter och styrkor som finns i just deras omgivning. Centralt är gemenskapen. Alla kan med sitt eget samhällsengagemang bidra till att den mentala kriställigheten stärks. Föreningsverksamhet får också en viktig roll i processen. Med gemensamma och återkommande aktiviteter och evenemang stärker vi vår sociala gemenskap och sänker tröskeln att erbjuda eller be om hjälp. Att träffas och hålla en aktiv samhällsdiskussion förebygger ensamhet och marginalisering. Att känna sig sedd och delaktig är grunden till att också känna sig trygg och kunna fungera så normalt som möjligt vid en störningssituation.

Beredskapsarbetet i byarna tar också steget längre än att erbjuda gemenskap och aktiviteter. Med organiserat beredskapsarbete och upprättandet av byarnas egna beredskapsplaner tar man konkreta steg mot att aktivt både förebygga och hantera störningssituationer. Exempel på arbetet som görs är att man upprättar störningssäkra kommunikationsnätverk genom byaradio-konceptet och att man i byarna utser gemensamma byggnader till trygghetspunkter eller beredskapshus. Dessa är platser där invånarna vet att de kan få gemenskap, information och kanske värme samt mat vid en störningssituation.

Genom att stärka vår mentala krisberedskap är vi bättre förberedda på både mindre och allvarigare störningssituationer. Det är

i stort sett omöjligt att identifiera varje potentiell störning i samhället, men är vi mentalt kapabla att hantera en störning så tar vi oss tillsammans genom både mindre och allvarigare störningar.

Vill du börja arbeta för din bys beredskap? Byns beredskapsarbete börjar med god kommunikation och dialog. Diskutera intresset inom er by och ta i god tid kontakt till er kommun och andra aktiva aktörer på er ort. Om man vill ha vägledning eller hjälp kan man också kontakta sin regionala byrådgivare eller Svenskfinlands Byar. Byns beredskapsarbete är en process som börjar med en aktiv dialog.

MAASEUTUPOLITIIKKA
LANDSBYGGÖSPOLITIIK

Häng med på

Hållbarhets-veckan

du också!

21-27.9.2026

Bekanta er med evenemangsveckan, delta i aktiviteterna eller anmäl en egen programpunkt!

hallbarhetsveckan.fi

SERVICE OCH RESERVDELAR

BKT TRAKTORDÄCK

KLH

Case IH

ELHO

Konkurrens-kraftiga priser!

BKT

GROWING TOGETHER

BAGGAS

Bruksgatan 383, Vörrå

www.baggasbil.fi

Tfn 010-3224 070, 0500 157 917

BIL & TRAKTOR

SALAMA

f

Agrologer gör skillnad - Novia bygger framtidens bioekonomi i Åbo

Advertorial, text Anna Bertills, SLF

Bioekonomin står mitt i en av sina största förändringsfaser på årtionden. Klimatförändring, teknologisk utveckling och ökade krav på hållbar livsmedelsproduktion förändrar hela naturbrukssektorn och samtidigt växer behovet av ny kompetens.

På Yrkeshögskolan Novia ser man utvecklingen som en möjlighet.

– Om man ser på de stora samhällsfrågorna idag som klimat, biodiversitet, försörjningsberedskap och hållbar matproduktion, så handlar allt i grunden om bioekonomi. Vi kommer alltid att behöva mat, skog och hållbara råvaror, säger Patrik Karell, prefekt för Institutionen för bioekonomi vid Yrkeshögskolan Novia.

Just nu befinner sig utbildningarna i en intensiv utvecklingsfas. Den största satsningen är etableringen i Åbo, där agrolog- och skogsbruksingenjörsutbildningarna stegvis flyttar till ett nytt campus vid Biskopsgatan.

– Åbo är en stark studiestad med flera högskolor och svenskspråkiga utbildningar. Där finns helt nya möjligheter att skapa en levande högskolemiljö och starka samarbeten mellan olika utbildningsområden, säger Lars Fridfors, läroplansansvarig för agrologutbildningen vid Novia.

På det nya campuset samlas bioekonomi tillsammans med bland annat företagsekonomi

och social- och hälsovård. Målet är att skapa mer tvärinstitutionella möjligheter där studerande redan under studietiden lär sig samarbeta branscher emellan.

– Vi ser att samverkan kommer att leda till nyskapande. Framtidens bioekonomi kräver att man förstår både biologi, ekonomi och teknologi. Vi vill utbilda människor som kan kombinera de här områdena och tänka brett kring framtidens lösningar, säger Karell.

Ansökningssiffrorna har fördubblats

Satsningen verkar redan väcka stort intresse. Ansökningssiffrorna har i princip fördubblats jämfört med året innan.

– Det känns väldigt positivt. Det visar att unga ser bioekonomi som ett framtidsområde och att intresset för hållbarhetsfrågor och naturbruksbranschen ökar, säger Fridfors.

Trots etableringen i Åbo finns de starka kopplingarna till Västnyland kvar. Västankvarn gård och NSL:s försöksgård i Ingå samt undervisningsskolorna i Raseborg är fortsättningsvis en viktig infrastruktur för bioekonomiutbildningarna. Det finns dessutom ett omfattande näringslivsnätverk inom hela Svenskfinland.

– Vi har fantastiska möjligheter till praktisk undervisning och fältstudier. Våra studerande får

arbeta nära verkligheten och det är en stor styrka, säger Karell.

Den nära kontakten till arbetslivet märks också tydligt i studerandenas möjligheter, såväl under studietiden som efter examen. Praktik- och sysselsättningsläget inom branschen har länge varit utmärkt och Novias studerande är mycket eftertraktade på arbetsmarknaden.

– Våra studerande är väldigt uppskattade ute på arbetsplatserna. Det finns bland annat jobb inom rådgivning, företagande och försäljning, utvecklingsprojekt, livskraftscentraler och kommuner och även inom bank- och försäkringssektorn. Agrologer har idag en betydligt bredare arbetsmarknad än många kanske tror, säger Fridfors.

Ny kompetens allt viktigare

Kompetenskraven förändras snabbt. Digitalisering, AI, drönarteknik och informationssystem blir allt viktigare inom både jord- och skogsbruk.

– Teknologin utvecklas väldigt snabbt och vi måste hela tiden utveckla utbildningarna i samma takt. Men samtidigt behöver man fortfarande den starka grundkunskapen för att kunna använda tekniken på rätt sätt, säger Karell.

Utöver teknik lyfter både Karell och Fridfors fram social kompetens, samarbetsförmåga och entreprenörskap som viktiga framtidskunskaper.

– Arbetslivet handlar mycket om teamwork och nätverkande idag. Därför vill vi också stärka de delarna i utbildningen. Alla behöver inte bli företagare, men vi vill att studerandena ska förstå hur företagande fungerar och kunna tänka entreprenöriellt, säger Karell.

En tydlig trend är också att allt fler söker sig till utbildningarna utan traditionell gårdsbakgrund.

– Tidigare kom en stor del direkt från jordbrukarfamiljer, men idag ser vi fler som hittar hit från helt andra håll. Det är väldigt positivt för branschen eftersom det kommer in nya perspektiv och nya idéer, säger Fridfors.

Särskilt tydligt syns ett växande intresse bland unga kvinnor och personer som vill bygga upp verksamheter i mindre skala,

exempelvis inom specialodling, hållbar matproduktion eller biologisk innovation.

– Man behöver inte längre ha en egen gård att ta över för att skapa sig en framtid inom bioekonomi. Det finns många olika vägar in i branschen idag, säger Karell.

Innovationsdriven sektor

Fridefors ser också att framtidens bioekonomi i allt högre grad kommer att handla om innovation och nytänkande.

– Många nya idéer och innovationer inom lantbruk och bioekonomi har faktiskt agrologer bakom sig, även om det inte alltid syns utåt. Vi vill bli bättre på att lyfta fram det, säger han.

Parallellt med utbildningarna utvecklar Novia också sin forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet. Projekt som Gårdsnyckeln, Bondenytan och satsningar på precisionsodling stärker kopplingen mellan forskning och praktiskt lantbruk.

– Det handlar mycket om att testa nya lösningar tillsammans med branschen och ge studerande möjlighet att vara med i verkliga utvecklingsprojekt redan under studietiden, säger Karell.

Internationell praktik är något som Novia också ger möjligheter till.

Studierna innehåller mycket praktik och den kan utföras både i Finland och internationellt. Just nu ser vi ett stort intresse för Europa och Norden men även Kanada är populärt, fortsätter Karell.

I år firar dessutom agrologutbildningen 110 år i Åbo, ett jubileum som samtidigt markerar början på nästa kapitel för utbildningen.

– Vi pratar om att "Agrologer gör skillnad", och det sammanfattar ganska bra vad vi vill åstadkomma. Vi vill utbilda människor som gör verklig skillnad för landsbygden, företagen och framtidens hållbara samhälle, säger Lars Fridfors.

Ny energilag kan förutsätta besiktningar

Text & foto: Stefan Westergård, ProAgria Lantbrukssällskapet

Från och med 1 januari i år träder den nya energilagen i kraft. Storkonsumenter av el kan behöva göra energibesiktningar och även energiledningssystem. Är du en av dem?

Den nya lagen omfattar två nivåer av energiförbrukning, över 2 700 MWh och 23 600 MWh. Företag som konsumerar mindre än detta behöver inte utföra energibesiktningar.

Energibesiktningar är inget nytt fenomen men det som ändrats är vilka juridiska personer (läs: företag) som omfattas av dem. För gränsen på 2 700 MWh så ska en företagsenergibesiktning vara utförd och klar redan i år, d.v.s. 11.10.2026. De som uppnår den övre gränsen på 23 600 MWh måste ha klart besiktning och ett mera omfattande energiledningssystem senast nästa år, 11.10.2027.

Om det är första gången som ditt företag potentiellt berörs av detta så räknas medeltalet ut av de tre senaste årens elkonsumtion – om den når gränsvärdena så innebär det en skyldighet att rapportera detta till Energiavirasto. Lagen är en nationell implementering av EU-direktiv.

Vad allt räknas med?

Det är gårdens eller företagets totala energikonsumtion som räknas ihop. Uppvärmning, venti-

lation, traktorer, mjölkrobotar och bevattningssystem. Ett undantag är logistik, m.a.o. behöver man inte räkna in varuleveranser.

Vad innehåller energibesiktningen?

Energibesiktningen resulterar i en rapport som beskriver företagets verksamhet i korthet, verksamhetsplats(-er), energianvändning, sammandrag av objektbesiktningen, åtgärder som förbättrar energieffektiviteten och en plan

”Besiktningsrättigheterna blev ett viktigt komplement för att kunna erbjuda kunderna besiktningar.”

för nästa energibesiktning (som utförs med fyra års mellanrum).

Själva objektbesiktningen går ut på att man ser närmare på en viss energikrävande process eller del i företagets verksamhet. Det kan till exempel vara värmeproduktionen eller belysningen i ett växthus eller någon typ av maskin eller process, om det är frågan om industriell verksamhet. Objektbesiktningen fokusera på mera detaljerade uppgifter kring processen man besiktar och skall resultera i ett åtgärdsförslag och

om möjligt även beskriva eller uppskatta kostnaderna ifall investeringar krävs. Allt detta görs i samförstånd tillsammans med företaget man besiktar, tanken är ju att företaget även skall ha nytta av de resultat man kommer fram till, på både miljömässiga och önskvärdt även ekonomiska grunder.

Rapport från objektbesiktningar skickas till Energimyndigheten medan själva energibesiktningssrapporten skall finnas hos företaget och vara tillgängligt ifall Energimyndigheten gör stickprovskontroller.

Förutsätter godkända besiktare

En del stora företag har egna besiktare, Lantbrukssällskapet har skaffat sig besiktningsrättigheten för att hjälpa lantbrukarna navigera förändringen samt ge tips och stöd under processen.

– Det är nytt även för oss – besiktningsrättigheterna blev ett viktigt komplement för att kunna erbjuda kunderna besiktningar. Det har generellt varit sparsam kommunikation om detta på svenska, men vi är tillgängliga och kan utföra besiktningar samt besvara frågor vid behov, säger Patrik Majabacka, energirådgivare vid ProAgria Lantbrukssällskapet.

Den högre nivån (23 600 MWh) omfattar en rapportering som är mer omfattande än enbart energibesiktningen, dvs. ett ener-

Exempel på oljeförbrukning

Hur mycket olja ska man förbruka för att komma upp i gränsvärdet på 2700 MWh?

1000 liter olja = 10 MWh
2700 MWh = 270 000 liter olja

giledningssystem. Då förutsätts certifikaten ISO 50001 eller ETJ+. Det finns också möjlighet att bli befriad om man redan har ett s.k. miljöledningssystem som består av en ISO 14001 tillsammans med en lagstadgad energibesiktning.

– ISO-certifieringarna är mycket komplexa och kan kräva uträkningar från flera experter, som dessutom följs upp vartefter. Men det är få som kommer upp i dessa nivåer av elförbrukning, möjligen stora växthus och annan verksamhet i industriell skala, säger Majabacka.

Varför allt detta nu?

Vad som står på energisaldot innebär inte risk för böter eller bestraffningar, den är snarare ett incitament för att få igång en effektivisering av energiförbrukningen. Majabacka påpekar ändå att det är viktigt att ta den egna situationen i beaktan, och att inte stirra sig blind på enbart energiåtgången.

– Investeringar måste vara ekonomiskt hållbara för företagen – syftet med denna lag är antagningsvis inte att vända företag utan snarare att komma åt företagens energieffektivitet, att hitta energitjuvar och hitta föremål för

Energirådgivare Patrik Majabacka vid ProAgria Lantbrukssällskapet förundras att det inte kommunicerats ut mer om påbudet till de som potentiellt berörs.

utveckling, gärna med förnybar energi. Utvecklingsförslagen i planen kan vara stora eller små. Har man redan gjort mycket kan man exempelvis titta på bränsleanvändningen i maskiner eller smartare styrsystem, säger Majabacka.

Majabacka påpekar också att många odlare redan investerat mycket i förnybar energi och energisnåla lösningar. Han anser att det är viktigt är att inte produktionen lider till förmån för energiåtgången.

– När exempelvis HPS-lampor bytts ut till LED så fick tomatplantorna kallt. I ett annat fall med avfuktning av växthusen, med mer ventilation, ledde det till att den biologiska bekämpningen påverkades mer negativt än själva skadedjuren. På det sättet vill vi diskutera med odlarna, de vet bättre än energimyndigheterna när det gäller själva produktionen. De vet mer realistiskt nästa steg för dem.

Energikostnader är en av de största driftsposterna för många moderna lantbruk. Små effektiviseringar kan därför få stor betydelse över tid. Även om nya regler ofta först upplevs som ytterligare administration, finns det också en tydlig ekonomisk aspekt. Precis som ekonomisk redovisning och produktionsplanering redan är standard, kan energianalys bli en naturlig del av verksamhetsstyrningen.

Energigemenskaper kan stärka Finlands beredskap

Text & foto: Anna Bertills, SLF

Lokala energilösningar och tydligare lagstiftning behövs för att energigemenskaper ska kunna bli en viktig del av Finlands framtida energisystem.

Det var budskapet när experter och beslutsfattare samlades för att diskutera energiberedskap och lokal energiproduktion.

Projektet Energigemenskaper, med Naturresursinstitutet Luke som projektägare och Korsholms kommun, Älvbyarna i Östra Korsholm rf och Resilienta oy som partners, utvecklar modeller för hur lokala energigemenskaper

"Lagstiftningen ses idag som ett av de större hindren för utvecklingen."

kan stärka både självförsörjning och resiliens genom exempelvis solenergi, energilagring och gemensamt ägande.

– Energigemenskaper handlar inte bara om energi, utan också om lokal trygghet och möjligheten att påverka sin egen energiförsörjning, säger specialforskarer Pia Smeds.

Specialforskarer Pia Smeds ser energigemenskaper som en möjlighet för ökad lokal trygghet och att påverka sin egen energiförsörjning.

Lagstiftningen ses idag som ett av de större hindren för utvecklingen. Flera aktörer efterlyser tydligare regler och bättre incitament för att göra det enklare att dela och producera energi lokalt.

både ökad självförsörjning och nya investeringar.

– Nästa steg är att gå från planeringsbordet till testning, och sedan till lösningar som kan användas i hela landet, inom lagens möjligheter, säger Smeds.

Möjligheterna för landsbygden är stora, särskilt för landsbygden där lokal energiproduktion kan skapa

Ge dig själv mera utrymme!

Förråd i olika storlekar. Färdiga modeller och möjlighet till egen design.

Ta kontakt!
0415024794
Christian
info@jgbygg.fi
www.jgbygg.fi

JG BYGG AB

Pörtom Bil & Traktor

MASSEY FERGUSON

SERVICE PÅ:

- TRAKTORER

- LANTBRUKSMASKINER

**DÄCK & FÄLG
FÖRSÄLJNING TILL**

- TRAKTORER
- SKOGSMASKINER
- LASTBILAR
- SLÄPVAGNAR
- LANTBRUKSMASKINER

- HYDRAULIK SERVICE
- SLANGPRESSNING
- FELSÖKNING
- AC SERVICE
- RESERVDELS
FÖRSÄLJNING

**Velkmossvägen 4
66270 Pörtom**

**Rune:
0500-560 974**

**Tony:
040-564 6334**

**Jens:
040-187 5665**

www.svarvars.fi

NÄR DU BYGGER

**BESÖK OSS ELLER
BEGÄR OFFERT
FRÅN ÖSTERBOTTENS
STÖRSTA TRÄVARUHANDEL**

**KUTTERSÅN
I LÖSVIKT & BALAR
STALLPELLETS**

Svarvars

Bangatan 39 Nykarleby
må-fr 07:30-17:00 lö 9-13:00
067889950 | sales@svarvars.fi

Brännlandet: För oss är det viktigt med kvalitet och framtidstro

Text & foto: Anna Bertills, SLF

I Perus i Kristinestad ligger idylliska Brännlandet, ett jordbruk och en gårdsbutik som drivs av familjen Mari Lönnqvist och Jonas Lillgäls. Här odlas främst matpotatis, men också sparris och olika grönsaker.

Samtidigt växer familjen: tredje barnet är på kommande och vardagen består av en ständig balans mellan familjeliv och arbete.

– Gårdsbutiken fungerar bra, säger Mari Lönnqvist. Det är självbetjäning och folk verkar uppskatta enkelheten.

I den lilla gårdsbutiken säljs säsongens produkter direkt till kunderna. Potatisen är basen, men här finns också bland annat lök, purjolök, persilja och fänkål. Direktförsäljningen har blivit en allt viktigare del av verksamheten.

– Man tänkte kanske inte att det skulle gå att sälja potatis från en liten kiosk i Perus, men folk gill-

ar att köpa direkt från gården. Där finns ännu tillväxtpotential, säger Mari Lönnqvist.

Långa kvällar under odlingssäsongen

På Brännlandet är arbetsdagarna långa och varierande.

– Först ska barnen upp på morgonen och till förskolan, sedan fortsätter arbetsdagen här hemma, säger Mari.

På vinter arbetar Jonas mycket ute i skogen eller med reparationer av maskiner och utrustning. Mari sköter potatisleveranserna samt packar potatis till direktförsäljningen. Sommartid delar dom på åkerarbeten.

– Det är bra att vi är två om det här, så förstår man varandra, säger Jonas. Vi har en naturlig arbetsfördelning.

– Vettja he gar bra, tillägger Jonas.

Arbetet tar sällan slut när kvällen kommer.

– Vi jobbar på långa kvällar under odlingssäsongen. Alltid är det någon som är ute på kvällarna. Vi har delat upp det så att varannan kväll jobbar man och varannan nattar barnen. Man får mycket gjort kvällstid, säger Jonas.

Tror på kvalitet före volym

Trots att efterfrågan på närproducerad mat ökat beskriver familjen potatismarknaden som rätt utmanande.

– Det finns ett visst överutbud just nu och kostnaderna har stigit medan priset på potatis är det samma, säger Jonas.

Därför har Brännlandet valt att fokusera på kvalitet snarare än volym.

– Vi satsar på kvalitet, det är det viktigaste.

Familjen har kontrakt med två packerier, men utvecklar samtidigt sin egen direktförsäljning för att stå stadigare i en osäker marknad.

Mod att pröva nya saker

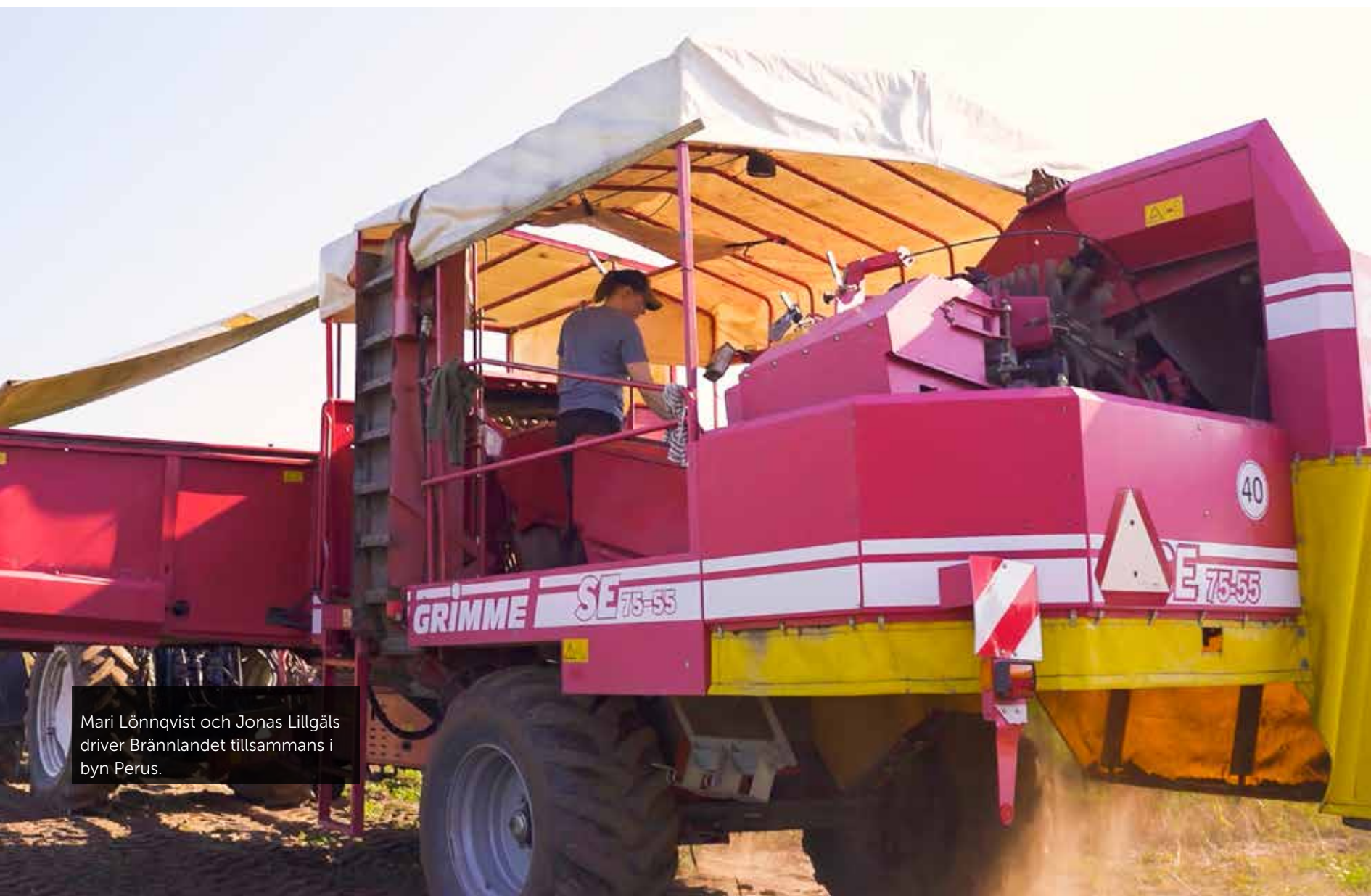
På Brännlandet pågår också ett långsiktigt arbete för att förbättra jordmånen och minska behovet av gödsel. Växelbruk, klöverbland och bättre humushalt är centrala delar i odlingen.

– Om man specialiserar sig måste man också våga tänka nytt. Vi har satsat hårt på att få jorden i bättre skick, säger Jonas.

Familjen har bland annat inspirerats av ekologiska odlingsmetoder.

– Vi har kollat mycket på hur man kan odla utan gödsel. Då måste vi också klara av att ta ner på gödselgivorna. Vi är redan nere på mindre kväve per jordmassa

”På Brännlandet pågår också ett långsiktigt arbete för att förbättra jordmånen och minska behovet av gödsel.”

Mari Lönnqvist och Jonas Lillgäls driver Brännlandet tillsammans i byn Perus.

Odling av koriander, kummin och oljehampa i Brusaby

Text & foto: Anders Holmberg, FHS

än tidigare, säger Jonas.

Förutom potatis har Brännlandet gjort sig känt för sin sparrisodling. Det började i liten skala.

– Vi hade först tusen plantor, sedan utökade vi till femtusén. Och det har gått bra, berättar Mari.

Sparrissäsongen är intensiv men kort, och brukar pågå fram till midsommar. Intresset från kunderna har varit stort.

Samtidigt ser familjen på nya möjligheter inom jordbruket och följer diskussionerna kring potatisens sidoströmmar och framtida användning.

– Vi har varit med på en del möten om sidoströmmar, men det finns ganska få i dag eftersom det mesta av potatisen faktiskt går åt.

I år är det mycket fokus på koriander, kummin och oljehampa på demonstrationsodlingarna i Brusaby. Det prövas bland annat olika medel och doser för bekämpning av ogräs i koriander innan uppkomst. På ett annat fält med koriander har det såtts in kummin som fånggröda för att kunna få försäljningsintäkter från åkern under etableringsåret. Även kumminodling i rent bestånd kommer att finnas att se i Brusaby i sommar. Den ännu relativt ovanliga grödan oljehampa odlas i årets demonstrationsodlingar både ekologiskt och konventionellt och även med normal och halverad utsädesmängd.

Annat som finns att ta del av är bland annat höstvetes sått direkt efter sockerbetor, höstvetesfält med fyra olika förfrukter och sockerbetor sådda med tre olika

etableringsmetoder. Fjolårets direktsådd av höstraps i vallbrott och odling av foderärt med insådd av kummin finns även att bekanta sig med i Brusaby.

Demonstrationsodlingarna arrangeras av Finska Hushållningssällskapet på Axxell Brusaby och hos närliggande odlare. Projektet genomförs tack vare understöd från Stiftelsen Finlandssvenska Jordfonden.

Syftet med demonstrationsodlingarna är att pröva på nya eller inte så allmänna grödor och jordbruksmetoder och visa dem till jordbrukare, studeranden och andra intresserade. På fältvandringen 16.6 kl. 17 i Brusaby har man möjlighet att bekanta sig med demonstrationsodlingarna och samtidigt diskutera och dela information samt erfarenheter med odlare och rådgivare.

Agrologstuderande och praktikant på Finska Hushållningssällskapet Anders Holmberg önskar alla välkomna på sommarens fältvandringar i Brusaby.

Under odlingssäsongen blir det långa kvällar för Mari Lönngqvist och Jonas Lillgäls.

Hur landsbygden fungerar är av nationell betydelse

Statsrådets landsbygdspolitiska redogörelse behandlas för närvarande i riksdagen. Den visar att landsbygden är en central del av Finlands hållbara framtid. Hur landsbygden fungerar berör nationell försörjningsberedskap, hållbar ekonomisk tillväxt och sociala sammanhållning.

Redogörelsen identifierar stora möjligheter inom bio- och cirkulär ekonomi, energiomställning, livsmedelskedjan, natur- och landskapsvård, naturbaserat välbefinnande, hållbar turism samt kreativa och kulturella näringar. Det handlar på nationell nivå om värdeskapande i miljardklassen. Samtidigt betonas att landsbygden i många avseenden fungerar annorlunda än städerna, vilket har direkt betydelse för hur dessa möjligheter kan förverkligas och målsättningar omsättas i praktiken.

Företagandet på landsbygden är mer småskaligt, branschöverskridande och platsbundet. Boende, tillgång till service och infrastrukturens skick är tätt sammanflätade med boende och företagens verksamhetsförutsättningar. Innovationer uppstår

ofta i praktiskt samspel mellan natur, företag och nätverk, där även yrkesutbildningen spelar en central roll. Civilsamhället har en mer bärande funktion än i städerna genom föreningar och

”Livskvaliteten upplevs som hög och omgivningen som gynnande för både vardagsliv och innovativt företagande.”

frivilligverksamhet som bidrar till och upprätthåller sammanhållning, service, infrastruktur och trygghet.

Samtidigt identifieras tydliga strukturella utmaningar. Landsbygdsbefolkningen fortsätter minska och åldras. Flyttningsrörelsen är selektiv. Bristen på arbetskraft och kompetens är stor. Behovet av nya företagare och lyckade ägarbyten är omfattande. Tillgången till finansiering och innovationsresurser bromsar utvecklingen. Konstanta förändring-

ar i basservicen och digitalisering av tjänster påverkar förtroendet för det offentliga. Utmaningarna slår olika i landets olika delar och i olika landsbygdsområden. Platsneutrala lösningar som utgår ifrån nationella eller regionala medeltal och lägesbilder riskerar att fördjupa ojämlikheter områdena emellan.

Intresset för att bo på landsbygden är ändå alltjämt starkt. Livskvaliteten upplevs som hög och omgivningen som gynnande för både vardagsliv och innovativt företagande. Hur detta intresse kan omsättas i faktiska flytt och etableringsbeslut, eller konkretiseras i rätten till att stanna kvar, är därför en nyckelfråga. Det är också här redogörelsen placerar sitt utvecklingsfokus och identifierar fem tväradministrativa målhelheter och 23 rekommendationer som tillsammans ska stärka landsbygdens livskraft på lång sikt.

Målhelheterna berör uppdaterad digital och fysisk tillgänglighet, där fungerande kommunikationer, transporter och datakommunikationsförbindelser utgör grundförutsättningar för boende, företagande och service. Behovet av att stärka strukturer

som möjliggör ekonomisk förnyelse, tillgång till finansiering, innovationsverksamhet och kompetensutveckling i landsbygdsområdena betonas. En fungerande vardag med välbefinnande, tillit och framtidstro, där boende, service, kultur, gemenskap och trygghet ses som ömsesidigt beroende faktorer betonas. Vidare lyfts behovet av att samla, utveckla och bättre utnyttja samhällelig landsbygdsinformation, för att beslutsfattandet ska utgå ifrån relevant och platsanpassad kunskap. Slutligen betonas redogörelsen vikten av att stärka landsbygdspolitiska och förvaltningsövergripande samordningen.

En bärande princip är att ansvaret för landsbygdens livskraft inte ligger hos en enskild aktör eller sektor. Slutsatsen är också tydlig: när de tväradministrativa målen omsätts i konsekventa, platsbaserade åtgärder kan intresset för landsbygdsboende, företagande och medborgarverksamhet omvandlas till bestående livskraft och vidare till allt starkare nationell försörjningsberedskap, hållbar ekonomisk tillväxt och social sammanhållning.

GRÄVSKOPOR

Tillverkas i olika modeller enligt kundens önskemål.
Reparationer och slitstål

BR Bäcklund

Tel. 364 3140

Gruvvägen 5, 66200 Korsnäs

RIS-ESSET / ESSE GYMMET / TAXI

Det mesta
inom skogsbruk,
från förnyelse
till ris och stubbar.

Peter Gunell 0400-848 815

"Bolagisering ska vara ett strategiskt beslut"

Text & foto: Stefan Westergård, ProAgria Lantbrukssällskapet

Bolagisering av lantbruk har blivit ett allt vanligare diskussionsämne i takt med att gårdarna växer och ekonomin blir mer komplex. För vissa lantbrukare kan ett aktiebolag ge tydliga skattemässiga och ekonomiska fördelar – men det är långt ifrån rätt lösning för alla. Det viktigaste är att utgå från gårdens ekonomiska läge och framtidsplaner.

Enligt ekonomirådgivare Emil Norrback på ProAgria Lantbrukssällskapet är det framför allt lönsamma gårdar med stabila resultat som har mest att vinna på en bolagisering.

– Har gården haft flera goda år i rad och ett resultat på omkring 80 000 euro eller mer kan det vara värt att göra en närmare utredning. Men någon exakt gräns finns inte, det är väldigt gårdsspecifikt och beror bland annat på hur mycket pengar som behöver tas ut privat och vilka framtidsplaner man har.

Att bolagisera innebär i praktiken att verksamheten flyttas från enskild näringsidkare eller sammanlutning till aktiebolag. Det dagliga arbetet på gården förändras ofta ganska lite, men administrationen ökar.

– Ett aktiebolag kräver mer struktur och mer administration. Det handlar om mer omfattande bokföring, styrelsemöten, bolagsstämmor och i vissa fall också revision, säger Norrback.

Samtidigt finns det flera missuppfattningar kring aktiebolag, särskilt när det gäller beskattningen. Många fokuserar på bolagsskatten på 20 procent, men glömmer att pengarna också ska tas ut ur bolaget.

– Tar man ut allt som lön blir beskattningen ofta ungefär densamma som tidigare. Fördelen uppstår när man kan lämna kvar pengar i bolaget för investeringar eller ta ut dem senare som dividend.

Just därför kan aktiebolag vara intressant för gårdar som planerar större investeringar eller fortsatt tillväxt. Investeringar och amorteringar kan då göras med lägre beskattade medel än i

enskild firma, samtidigt som bolagsformen ofta ger en tydligare ekonomisk struktur.

En annan faktor som ofta lyfts fram är riskhanteringen. I en enskild firma är företagaren personligt ansvarig för verksamheten, medan ett aktiebolag är en egen juridisk person. I praktiken finns ändå ofta privata säkerheter och borgensansvar kopplade till lån, vilket gör att skillnaden varierar från gård till gård.

Bolagisering innebär också ökade kostnader. Bokföringsarbetet blir mer omfattande och i vissa fall krävs även revisor.

– Om gården uppfyller två av tre kriterier – balans över 100 000 euro, omsättning över 200 000 euro eller fler än tre anställda – behövs också revision. Bara revisorn kan innebära en tilläggskostnad på omkring 1 000 euro per år, och bokföringskostnaderna brukar ungefär fördubblas jämfört

med en enskild näringsidkare, säger Norrback.

Själva bolagiseringsprocessen innebär dessutom kostnader för bland annat juridiska arrangemang, konsult- eller rådgivningsarbete, myndighetsavgifter och olika registreringar. Totalkostnaden landar ofta på omkring 10 000–15 000 euro, beroende på gårdens struktur.

Det är också viktigt att planera noggrant kring exempelvis skog, bostadshus och generationsväxling. Skogsavdrag kan gå förlorade vid bolagisering och ägartider kan påverka framtida generationsskiften. Därför väljer

"Tar man ut allt som lön blir beskattningen ofta ungefär densamma som tidigare."

många att lämna exempelvis skogen utanför bolaget.

För att en bolagisering ska kunna genomföras skattefritt krävs dessutom att vissa regler uppfylls. Därför rekommenderas alltid ett förhandsavgörande från Skatteförvaltningen innan processen inleds.

– Bolagisering ska ses som ett långsiktigt strategiskt beslut, inte som en trend eller snabb lösning. För vissa gårdar kan det ge stora fördelar, medan det för andra inte ger någon verklig nytta alls. Därför är det viktigt att först göra en ordentlig utredning av den egna situationen, säger Norrback.

Vill du veta om aktiebolag kunde vara rätt lösning för just din gård? Kontakta Lantbrukssällskapet så hjälper våra experter dig att räkna på alternativen och hitta den lösning som passar bäst för din verksamhet.

Ekonomirådgivare Emil Norrback vid ProAgria Lantbrukssällskapet säger att bolagiseringen ska göras som ett långsiktigt beslut - för gårdar med god och stabil utveckling kan det vara lönsamt.

Från spannmål till dikor – ung generation tar över familjegården

Text & foto: Stefan Westergård, ProAgria Lantbrukssällskapet

Att ta över en släktgård är sällan ett beslut som växer fram över en natt. För Sebastian Åman har drömmen funnits länge.

– Vi började tala om att generationsväxla jordbruket redan för tio år sedan. Det har nog alltid varit tanken, säger Sebastian.

Tillsammans med sambon Sofia har han nu genomfört generationsväxlingen och tagit över familjens gård. Paret planerar att leda verksamheten tillsammans och generationsväxlingsprocessen tog fart på allvar före julen 2024 och blev snabbt intensiv.

– Vi slog näven i bordet och sa att nu börjar vi på riktigt.

I början av 2025 kontaktade de rådgivare via ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap. Första träffen hölls strax före vårbruket samma år, men det var först under sommaren som arbetet tog ordentlig fart.

– Det blev två väldigt intensiva månader. Själva processen tog kanske inte så länge, men det var mycket som skulle klaffa samtidigt, säger Åman.

Extern hjälp blev avgörande

Det som överraskade mest var inte själva mängden papper – utan alla olika instanser och uppgifter som skulle samordnas.

– Man förstod först när man var mitt i det hur mycket arbete det faktiskt var, säger Åman.

Paret sökte också startstöd, vilket innebar ytterligare dokument och kontakter.

Båda lyfter fram betydelsen av extern rådgivning under processen.

– Ingenting är väl aldrig omöjligt men jag tror det är svårt att göra utan hjälp utifrån. Jordbruk fungerar på ett helt annat sätt än många andra företag, säger Sebastian.

Särskilt värdefullt var diskussionerna innan själva generationsväxlingen inleddes.

”Men så tänkte vi att om vi ska ha fem kan vi lika gärna ha femton.”

Sofia och Sebastian kände att gården faktiskt var deras och att de kunde arbeta mot sin vision för verksamheten när generationsväxlingen var genomförd.

– Det viktigaste var kanske inte exakt hur vi skulle göra generationsväxlingen, utan hur vi ville att gården skulle se ut efteråt. Det tror jag hade varit svårt att reda ut bara runt köksbordet hemma, säger Sebastian.

Sofia håller med.

– Kommunikation är nog det allra viktigaste. Att våga diskutera öppet och att ta hjälp av experter när man behöver det, säger Sofia.

Från fem kor till hundra djur

Samtidigt som generationsväxlingen genomfördes började paret planera nästa stora steg: att starta dikoproduktion på gården.

I dag bedrivs ekologisk spannmålsodling, men i höst väntas de första djuren flytta in – om investeringsstödet beviljas.

– Djuren är redan beställda, säger Sebastian.

Planen är att bygga om en gammal minkhall till ladugård och på sikt ha omkring 100 djur.

– Vi började egentligen smått. Sofia ville ha några kor för självhushållning. Men så tänkte vi att om vi ska ha fem kan vi lika gärna ha femton. Och ska det finnas någon ekonomi i det kanske vi behöver trettio. Till slut blev det hundra, skrattar Sebastian.

För paret handlar satsningen också om att föra gårdens historia vidare.

– Farmor och farfar hade kor här förr, så på sätt och vis känns det som att vi sluter cirkeln när djuren kommer tillbaka till gården, säger Sebastian.

Framtidstro trots förändringar

Sofia beskriver generationsväxlingen som en del av en större förändring inom hela branschen.

– Många områden på den globala marknaden är i skiftning

nu. Men förändring behöver inte vara ett hinder. Det handlar om att fundera på hur man kan tänka annorlunda och anpassa verksamheten för framtiden, säger Sofia.

Hon ser hållbarhet och kretsloppstänk som viktiga delar i utvecklingen av gården.

– Vi vill skapa något som fungerar långsiktigt, både för företaget och för området runt omkring, tillägger Sofia.

Paret har också erfarenhet av företagande utanför jordbruket.

Parter i en generationsväxling

LPA

Beskattare

Överlåtare

-->

Övertagare

Övriga syskon

Finansiärer

Sofia arbetar bland annat med karriär- och entreprenörscoachning, medan Sebastian driver ett bilmåleri med fokus på restaurering av gamla fordon.

”Nu känns gården som vår”

När generationsväxlingen väl var genomförd kom också känslan av att gården verkligen blivit deras.

– Nu känns det roligt. Inte bara att få bestämma själv, utan att få jobba mot den vision man har för framtiden, säger Sebastian

Sofia minns särskilt ett ögonblick under vårbruket.

– När du satte dig i traktorn i vår, då kändes det på riktigt.

För Sebastian kom insikten när årets odlingsplan skulle göras.

– När vi började fundera på växtföljden och vad vi skulle odla i år. Då blev det tydligt att det faktiskt är vårt ansvar nu, säger Sebastian med ett leende.

Rådet: börja prata i tid

Om de ska ge ett råd till andra som står inför en generationsväxling är det att börja diskutera i god tid – och att ta hjälp utifrån redan från början.

– Fundera först på vad ni vill att jordbruket ska vara efter generationsväxlingen. Och prata om vilken roll den äldre generationen ska ha framöver, säger Sebastian.

Han tycker också att processen gärna får ske medan den äldre generationen fortfarande orkar vara delaktig.

– Det ger en trygghet att ha föräldrarna kvar och att kunna fråga om råd.

Sofia återkommer till vikten av tydlig kommunikation.

– Alla generationsväxlingar ser olika ut. Men om man har en gemensam bild av vart man vill och vågar prata öppet, då kommer man långt.

Generationsväxling kräver lång framförhållning

Text & foto: Stefan Westergård, ProAgria Lantbrukssällskapet

Att genomföra en generationsväxling på en gård handlar om betydligt mer än att skriva under ett köpebrev. Bakom ägarbytet finns ofta flera års planering, diskussioner med familjen och en rad myndighetsprocesser som måste falla på plats i rätt ordning.

– Vi upprepar oss hela tiden – man ska börja i god tid.

Det säger Maria Mannström-Ahlskog, som arbetar med generationsväxlingar vid ProAgria Lantbrukssällskapet. Enligt henne handlar framförhållningen inte bara om ekonomi, utan också om att hinna kontrollera beskattning och juridiska detaljer innan själva överlåtelsen genomförs.

– Har man kontrollerat fastighetsskattebeslut, har man kollat den förhandsifyllda skattedeklarationen? Är det något som är fel där så har man möjlighet att rätta om man börjar planeringen i god tid.

Minst ett år före själva generationsväxlingen är enligt rådgivaren en bra tidpunkt att börja gå igenom dokument och planera processen.

Samtidigt är generationsväxlingar sällan en fråga för bara två personer.

– Det är så många inblandade. Ofta är det flera syskon. Det kanske är självklart vem som ska ta över, men för att det ska mogna för den som överlåter och alla runtomkring så kan det behöva ha sin tid.

Maria Mannström-Ahlskog säger att tidslinjen för en generationsväxling inte alltid är spikrak och att det ofta är flera parter involverade.

Enligt rådgivaren handlar mycket om att förankra beslutet inom familjen innan några avtal skrivs under. Även om generationsväxlingar ibland kan genomföras snabbt krävs det då att alla tidsfrister och stödansökningar hålls under kontroll. Processen innehåller dessutom flera olika steg som påverkar varandra. Förutom själva köpebrevet handlar det om överlåtelse- och gåvoskattedeklarationer, ansökan om startstöd, etablering som företagare och ansökning om räntestödslån.

– Den raka tidslinjen kanske inte finns.

Särskilt finansieringen kräver ofta samordning mellan banken, rådgivare och myndigheter.

För att undvika tillfälliga lån rekommenderar rådgivaren att startstödsansökan lämnas in redan på ett utkast till köpebrev. Om generationsväxlingen planeras i god tid kan beslut om startstöd och eventuellt räntestödslån finnas klart före det slutgiltiga köpebrevet undertecknas.

En återkommande fråga gäller också företagsformen efter generationsväxlingen. Många funderar på beskattningssammanslutningar eller aktieföretag, men enligt rådgivaren kan tidpunkten vara avgörande.

– Ofta blir det så att det är så pass nära

generationsväxlingen att den äldre generationen inte börjar bolagisera.

Orsaken är bland annat att olika stöd och skattefördelar kan påverkas beroende på hur ägandet organiseras. För unga jordbrukare kan exempelvis det förhöjda investeringsbidraget och stöd till unga jordbrukare inte sökas om föräldrarna fortfarande räknas som ägare i en beskattningssammanslutning.

I praktiken leder diskussionerna därför ofta tillbaka till samma fråga: hur ansvaret stegvis ska flyttas över till nästa generation.

– Det som ofta diskussionerna om sammanslutning utmynnar i är att arbetstagare och arbetsgivare byter roller.

Så för att ha stöd längs vägen, ett bollplank för att ta företaget mot det som den nya generationen visionerat om, rekommenderar Maria att man använder sig av professionell hjälp.

– Man vet ju oftast vart man vill – vad man vill uppnå med generationsväxlingen. Men med all dokumentation som behövs och alla parter som inkluderas så upplever våra kunder många gånger att det är tacksamt med stöd. Det är en trygghet i en viktig process.

**Brännolja
Diesel
till farmartanken eller huset**

Thomas Smeds
0400 568 947
smedsenergy@petalax.fi

**DIN LOKALA
BRÄNSLELEVERANTÖR**

Grindgårds: Vår lokala utveckling tog fart i Palermo

Text & foto: Anna Bertills, SLF

När man talar om lokal utveckling går det knappast att komma förbi det som Leader har betytt för Österbotten. Bakom mycket av det tidiga engagemanget och drivkraften i regionen står personer som Ulf Grindgårds, som var med från början när idéerna tog form och blev verklighet.

Allt började under en resa till Sicilien i början av 1990-talet.

– Jag var i Palermo där man presenterade byaverksamhet, samtidigt som lokal utveckling stod i fokus. Enheten för Leader i Bryssel var också på plats och jag plockade med mig informationspaket hem, berättar Grindgårds.

Det mötet blev avgörande för vad som sedan skulle hända.

– Jag blev eld och lågor. Där och då tänkte jag att Kristinestad borde skapa ett eget program.

Det som först var en vision utvecklades till ett Leaderprogram för hela Österbotten, då under taket "Studieförbundet i Österbotten" under Svenska studiecentralen.

Svenska Österbotten blev snabbt en drivande region inom Leader-arbetet. Ett sidokontor

för Korsholms huvudkontor placerades i Lappfjärd, och här etablerades även Finlands Leadernätverkskontor. Grindgårds själv hade en central roll och ansvarade för den svenskspråkiga informationen om Leader i Finland.

Flera personer som senare kom att få betydelse inom utvecklingsarbetet fanns med från början. Numera landskapsdirektör i Österbotten Mats Brandt var en av de första praktikanterna under de tidiga åren.

Den första perioden drevs genom programmet POMO+, som finansierades med statliga finska medel – alltså utan EU-pengar. Det innebar både möjligheter och utmaningar.

– De kommunala pengarna var ibland besvärliga att få loss. Dessutom fanns tidigare ett system där resurser kvoterades till kommunerna, vilket inte alltid gynnade små aktörer, säger Grindgårds.

Trots detta kom Leader att få en enorm betydelse, särskilt för mindre föreningar och lokala initiativ.

Byarna utvecklades på nytt

sätt.

En av grundtankarna med Leader var att utvecklingen skulle ske underifrån, helt enkelt genom gräsrotsinitiativ.

– För små aktörer har det haft en jättestor betydelse. Föreningar fick möjlighet att förverkliga idéer och samtidigt lära sig att arbeta enligt planer och regler. Det blev en strukturutveckling, säger Grindgårds.

Leader bidrog också till att aktivera byar och lokalsamhällen.

– Det skapade engagemang och fick människor att börja tro på sina egna möjligheter.

Samtidigt konstaterar Grindgårds att arbetet förändrats över tid.

– Idag är det mer reglerat. Förr fanns det större frihet att testa idéer.

Internationella kontakter och inspiration

Leader öppnade också dörrar till omvärlden. Internationella kontakter blev en viktig del av utvecklingen.

– Bland annat kom ett par hundra spanjorer hit från trakten kring Valencia.

Utbytet gav nya perspektiv och inspiration för samtliga partners.

– Många idéer kom just via Leader. Det handlade inte bara om pengar, utan om att se vad som var möjligt.

Arbetet möttes inte alltid av medvind.

– I början fanns det ett tydligt motstånd mot tanken på lokal utveckling. Men med tiden förändrades attityderna.

Idag är Leader en etablerad del av landsbygdsutvecklingen i Finland och Europa. Men enligt Grindgårds är det viktigt att minnas vad som gjorde programmet framgångsrikt från början.

– Det handlade om människor, engagemang och modet att testa nytt. Det är där den verkliga styrkan i Leader finns och det är också där vi ser ett arbete för en fortsatt livskraftig landsbygd, avslutar Grindgårds.

Ulf Grindgårds har jobbat länge med lokal och regional utveckling.

Det bästa för finländskt jordbruk

Tag kontakt med oss när det gäller...

- Byggmateriel
- Trä pellets
- Växtodlingsråd
- Spannmålshandel
- Lantbrukstillbehör
- Maskiner, torkar och hallar
- Brännolja, motor och hydrauloljor
- Slit- och reservdelar till lantbruksmaskiner
- Yrkeskunnig och personlig betjäning

K-Lantbrukscentralen Ab
Vörå Larvvägen 53 • Tel. 044 384 4018
Malax Malaxvägen 525 • Tel. 0400 230 975

 Lantmännen
Agro

Leader -för rätten att stanna!

Text: Roger Norrgård, SLF, foto: Eliise Järvinen

Leaderfinansieringen har i 30 år varit en naturlig finansieringskälla för landsbygdens livskraft.

Med förhållandevis små medel har stora insatser kunnat genomföras. Både investeringar i till exempel allmänna utrymmen och projektstöd för att utveckla nya tjänster och ny verksamhet bidrar till att de som väljer att stanna på landsbygden kan göra det i en livskraftig omgivning.

Leader-finansieringen ger mervärde genom bland annat frivilliga talkoinsatser och investeringar som sporrar till samhällsaktivitet. Verksamheten grundar sig i en lokalt utvecklad strategi och det är lokala invånare, föreningar och kommuner som fattar beslut om vilka satsningar som finansieras. Nedan kan du kort läsa om tre olika Leader-finansieringar som börjat som en idé och sedan utvecklats till något bestående.

Meteorian i Söderfjärden var ett av de tio första Leaderprojekt som Aktion Österbotten finansierade 1997. Det var Sundom bygdeförening som fick bidrag för att utveckla området runt Söderfjärden för undervisning och kultur. Nu, 30 år senare, är besökscentret Meteorica fortfarande livskraftigt och ett populärt besöksmål för både turister och skolklasser.

Besökscentret som står mitt i den bördiga Österbottniska åkermarken tar årligen emot cirka 10 000 besökare. Här går jordbruk och platsens unika historia hand i hand. En film om platsen gjordes också och den har bland annat visats i Yles kanaler.

På Utvecklingsförening SILMURF:s område i östra Nyland har Leader bland annat bidragit till en samlingsplats för ungdomar och en fin rekreationsplats. I projektet NopeeGarage har man på begäran av barn och ungdomar startat en kulturverkstad vid Söderkulla i Sibbo. I garaget finns bland annat motorverkstad, metallverkstad, musik- och motionsutrymmen. Projektet pågick från 2023 tills 2025 och verksamheten är fortsatt livskraftig med över 5300 besökare i verkstaden årligen.

Garaget ger unga på landsbygden möjligheten att utöva fritidsintressen som annars saknar utrymme på orten. Framför allt för unga i behov av sällskap har garaget fått en stor betydelse och blivit en fast punkt i vardagen.

I Hirvihaara har man med utvecklingsföreningen Silmus finansieringshjälp bevarat den traditionella miljön i Helmipuisto. Bland annat har parken fått en vandringsled anpassad för rullator och platsen är nu tillgänglig för hela allmänheten. Projektet pågår ännu och det ökade besökarantalet har sporrat till nya satsningar att förbättra området för större besökarmängder.

Leadergruppen I Samma Båt i Åboland finansierade för drygt 20 år sedan ett projektet med mathantverk som tema. Detta första projekt har utmynnat i både certifieringar och tävlingar i mathantverk på nationell nivå. I dagsläget ordnas FM i mathantverk regelbundet. Bakom arrangemanget står idag föreningen Mathantverk i Finland rf. Ett

äkta mathantverk är helt handgjort på inhemska råvaror utan tillsatsämnen.

Mathantverksprodukter är närmast, med råvaror som är spårbara. Ofta kommer råvarorna från närområdet, ibland från den egna gården eller grannbyn. Detta gör mathantverk inte bara högkvalitativt, utan också ekologiskt och socialt hållbart.

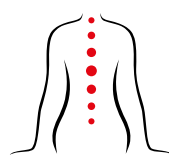
Ivriga talkojobbare rustar upp Helmipuisto i Hirvihaara, bland annat med en rullatorvänlig vandringsstig.

Lokalproducerade sängar från Närpes. För en god natts sömn i världsklass

Kampanjpriser från 22.6.2026 till 3.8.2026

Bekanta dig på hemsidan www.bedinvest.fi
för mera information.

Bed Invest
Wake up happy everyday

Marknadsvägen 3, Korsholm

Må-Fre kl 12-18 LÖ kl 11-16 Tel. 0500 162 423

Hankkija

Beställ utsäde för höstsådden!

Tfn. 0107685726, Närpes

Lindelöf: Stora förändringar och många möjligheter

Text: Anna Bertills, SLF

Finländarnas intresse för inhemska grönsaker, hållbar matproduktion och närodlat fortsätter att växa. Samtidigt förändras trädgårdsbranschen snabbt under trycket av klimatförändringar, ny teknologi och ökade kompetenskrav.

Enligt Lucas Lindelöf, utvecklingschef vid Svenska lantbruks-sällskapets förbund (SLF), står branschen inför både stora utmaningar och stora möjligheter under de kommande åren.

– Konsumtionen av grönsaker är tydligt på uppgång i Finland och de nya näringsrekommendationerna stöder den utvecklingen långsiktigt. Det finns absolut potential att öka både den inhemska produktionen och konsumtionen märkbart framöver, säger Lindelöf.

Han ser också att konsumenternas intresse för närodlat och hållbarhet fortsätter stärkas.

– Korta leveranskedjor, småskalig produktion och direktförsäljning "trender" starkt just nu.

Även ekoproduktionen, som haft det tufft under inflationen och de senaste årens kriser, ser ut att börja återhämta sig igen.

Samtidigt förändras förutsättningarna för odlingen snabbt. Klimatförändringen påverkar redan idag trädgårdsproduktionen på många sätt.

– Vi ser både positiva och negativa effekter. På den positiva sidan finns längre växtsäsonger och möjligheten att odla nya grödor som tidigare varit svåra att producera här. Men samtidigt ökar problemen med extremväder, nya växtsjukdomar och skadegörare, speciellt på friland, säger Lindelöf.

Lindelöf lyfter bland annat fram ogräsarter som hönshirs som växande problem även på trädgårdssidan. Coloradoskalbaggen observerades i fjol på många ställen i landet och bedöms bli ett större hot i framtiden om den klarar av att övervintra.

– Samtidigt tas växtskyddsmedel

bort från marknaden i rask takt och nya ersättande produkter kommer inte tillräckligt snabbt. Det ställer helt nya krav på odlarna och många, även på den konventionella sidan, funderar nu på hur

"Tunnelodling är ett relativt kostnadseffektivt sätt att höja skördenivåerna och samtidigt minska riskerna med vädervariationer."

man kan bli mindre beroende av kemiska växtskyddsmedel. Detta är förstås positivt ur miljöperspektiv och kan ha gynnsamma effekter långsiktigt.

Extremväder med torka, ojämn nederbörd och vattenbrist blir också vanligare.

– Tillgången till vatten och fungerande bevattningssystem blir allt viktigare framöver.

Samtidigt behöver man satsa på markens odlingsklick och jordhälsan för att klara de här variationerna bättre.

En tydlig trend inom branschen är den snabba expansionen av tunnelodling. Särskilt bärodlingen i tunnlar ökar kraftigt.

– Tunnelodling är ett relativt kostnadseffektivt sätt att höja skördenivåerna och samtidigt minska riskerna med vädervariationer. Där ser vi en väldigt stark utveckling just nu.

En sektor i förändring

Precis som inom lantbruket sker också en tydlig strukturomvandling inom trädgårdsproduktionen. Företagen blir färre men större, samtidigt som kompetenskraven ökar.

– År 2025 finns det ungefär 2 760 trädgårdsföretag i Finland, varav en fjärdedel är växthusföretag. Arealen har hållits relativt stabil, men företagsstrukturen förändras hela tiden, säger Lindelöf.

Lucas Lindelöfs 3 spaningar om framtidens trädgårdsproduktion

1. Konsumenterna vill ha mer närodlat och hållbart

Efterfrågan på inhemska grönsaker fortsätter växa i Finland. Hälsotrender, nya näringsrekommendationer och intresset för hållbar matproduktion stärker utvecklingen långsiktigt. Direktförsäljning, småskalighet och korta leveranskedjor blir allt viktigare konkurrensfördelar.

2. Klimatförändringen förändrar spelplanen

Längre växtsäsonger och möjligheten att odla nya grödor skapar nya möjligheter, men samtidigt ökar utmaningarna med extremväder, vattenbrist, nya ogräs och skadegörare. Framtidens odling kräver fungerande bevattningssystem, bättre jordhälsa och nya lösningar inom växtskydd.

3. Teknologi och specialisering blir avgörande

Automatisering, tunnelodling och ny teknik kommer att spela en allt större roll inom trädgårdsproduktionen. Företag som satsar på specialprodukter, hög kvalitet och effektiv produktion har bäst möjligheter att stärka sin lönsamhet i framtiden.

SLF:s utvecklingschef
Lucas Lindelöf

Bristen på arbetskraft är samtidigt en verklighet för många företag.

– Frågan är också vilken typ av kompetens som behövs i framtiden. Teknologi, automatisering och dataanvändning blir allt viktigare även inom trädgårdsproduktionen.

Automatiseringen är enligt Lindelöf både nödvändig och utmanande.

– Utvecklingen ger möjligheter att effektivisera produktionen, men investeringarna är ofta stora. Där har större företag betydligt lättare att få finansiering än mindre företag, där riskviljan naturligt är lägre.

Lönsamheten varierar också kraftigt mellan olika produktionsinriktningar. Växthusproduktionen har generellt klarat sig bättre än frilandsodlingen.

– Gurka och tomat går fortfarande bra inom växthusproduk-

tionen och där sker också mycket produktutveckling som höjer mervärdet. Specialtomater har till exempel i stor utsträckning ersatt traditionella volymtomater, säger Lindelöf.

– Morot och potatis är fortfarande dominerande grödor, men dålig lönsamhet och perioder av överproduktion har pressat priserna under de senaste åren.

Trots de många utmaningarna ser Lucas Lindelöf ljus på framtiden.

– Utmaningarna räcker definitivt till, men det gör möjligheterna också. Intresset för inhemsk mat, hållbarhet och lokal produktion växer hela tiden. För de företag som lyckas utveckla sin verksamhet och hitta rätt nisch är framtidsutsikterna inom trädgårdsproduktionen mycket goda.

Ab **BJB** Oy

BYGGER - RAKENTAA

050 4048940

Oravais

RejalHandling
Säckinsamling 2026

Låt oss återvinna våra säckar och ta ansvar för miljön!

Till insamlingen mottas:

- Yaras gödelsäckar stor- och småsäckar och skyddshuvor från gödelsäckar samt följande gödelsäckar från andra tillverkare: A-Rehus och Viljeljän Berners gödelsäckar
- Utsädesstorsäckar: Hankkija, Lantmännen Agro, Tilasiemen, Peltosiemen och Junttilan Tila
- Storsäckar och småsäckar för foder: Hankkija, A-Rehu och Lantmännen Agro

Till insamlingen mottas inte: papperssäckar, säckar från andra tillverkare, sträckfilm och plansilofilm för ensilage eller olika dunkar.

Vi rekommenderar att du använder skyddshandskar och skyddsglasögon när du hanterar säckarna.

Insamlingsplatserna på din ort finns på fs4h.fi/sackinsamling

Hankkija Lantmännen Agro Peltosiemen A-REHU L&T BERNER Junttilan Tila TILASIEMEN Landsbygdens Folk.

BKT GROWING TOGETHER

BKT R765 **BKT RT855** **BKT RT657** **BKT FORTIS**

70-serien

- 50 km/h
- Bra grepp för åkerbruk, som vintertid
- Passar som universaldäck
- Lågt yttryck, bred slityta

85-serien

65-serien

- 60 km/h
- Passar också till effektiva traktorer
- Lågt yttryck
- Utmärkt däck för åkerbruk
- Bra vintergrepp
- Mycket bra vägegenskaper

BKT FORTIS

- 65 km/h
- Lågt tryck (0,6 bar)
- Stor bärkraft
- Passar traktorer över 200 hk
- Hålls mycket rent
- Utmärkta vägegenskaper
- Mycket lågt rullmotstånd

ÄVEN FÄLGAR FRÅN OSS

BKT-SLÄP-VAGNSDÄCK

Pjelax Ringservice
Kristinestadvägen 935, 64250 PJELAX - Tel: 041 441 6080

RENGÅS CENTER

Nytt motorevenemang på landsbygdsungas initiativ

Text: Bettina C. Lindfors, Finlands svenska 4H, bilder: Raseborgs 4H

Ett nytt motorevenemang samlar unga i regionen till en fartfylld dag med traktortävling, fordonsutställning och gemenskap. Bakom arrangemanget står Ingå 4H och Raseborg 4H i samarbete med Västankvarn Gård.

Evenemanget ordnas den 19 september på Västankvarn gård i Ingå. Ungdomar från Karis, Tenala, Ekenäs och Ingå deltar aktivt i planeringen – av unga för unga. De producerar också marknadsföringsvideor på Tiktok inför eventet, som riktar sig till alla motorintresserade i regionen.

Syftet är att lyfta fram landsbygdsungas unga, deras kunskaper och deras intresse för motorer och lantbruk.

Tävling med tre olika traktorer

I traktortävlingen får deltagarna 13 år och uppåt testa sina färdigheter i tre olika moment med tre olika traktorer. Ett moment går ut på att backa med släpvagn genom en bana på tid. Ett annat är traditionell plöjning med tävlingsplog från 1960-talet. Det tredje momentet består av en hydraulikuppgift på tid, berättar Marga Sandström från Raseborgs 4H.

Poäng delas ut i varje moment och den sammanlagda poängen avgör vinnaren. Deltagarna delas in i klasser enligt ålder och erfarenhet för att göra tävlingen

rättvis.

– Alla deltagare måste sätta sig bakom ratten på tre nya, okända traktorer och utföra olika uppgifter. Att snabbt kunna hantera nya maskiner är en viktig färdighet för dagens unga jordbrukare, säger Sandström.

Erfarna och oberoende domare med bakgrund inom traktorhantering och plöjning bedömer tävlingen. Speaker är Simon Sid från Ingå, känd från gruppen SamSimon.

Fordonutställning lyfter ungas kreativitet

Under dagen ordnas också en fordonsutställning där ungdomar får visa upp mopeder, traktorer, fyrhjulingar och bilar. Många unga lägger stort arbete på att bygga, måla och styla sina fordon, och arrangörerna vill skapa en mötesplats där de kan visa upp sitt kunnande.

Publiken får rösta fram den tuffaste traktorn, snyggaste mopeden och stiligaste fyrhjulingen eller bilen. Dessutom lottas pri-

”Lyfter fram landsbygdsungas unga, deras kunskaper och deras intresse för motorer och lantbruk. En positiv framtidstro.”

ser ut bland alla som ställer ut ett fordon.

– Vi vill visa vad ungdomarna åstadkommer i sina garage och maskinhallar runt om i regionen. Det finns mycket kunnande och kreativitet bland landsbygdsungas unga, säger arrangörerna.

Traditionell tävling moderniseras

Raseborgs 4H beviljades stöd från Svenska kulturfonden för att modernisera den traditionella plöjningstävlingen. Under planeringen utvecklades idén till ett större motor- och ungdomsevenemang på initiativ av landsbygdsungas unga.

Arrangörerna hoppas skapa en ny tradition där unga från olika delar av regionen kan mötas, tävla och ha roligt tillsammans.

– Inom dagens lantbruk behöver man vara mångsidig, ha

entreprenörsanda och snabbt kunna hantera nya maskiner. Motorevenemanget främjar detta lärande.

Målet är minst 25 deltagare både i tävlingen och utställningen. Anmälan sker via e-post till motor4h@gmail.com.

Livesändning och efterfest

Efter tävlingen fortsätter kvällen med prisutdelning och efterfest där DJ Wadde från Karis spelar fram till midnatt. Evenemanget sänds live via Facebook och Youtube, och Radio X3M väntas på besök.

– Trots tuffa tider inom lantbruket vill vi visa att det också finns glädje, gemenskap och stolthet i det man gör – särskilt bland unga och deras framtidstro, summerar arrangörerna.

Evenemanget stöds av Svenska kulturfonden, Finlands-svenska Jordfonden, Ingå och Raseborgs kommuner samt lokala företagare Witractor, Sjöbloms Tankservice, Östermans Alltrans och Mr Media.

